Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0526U000164

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-05-2026

Статус: Підтверджена МОН

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ МОН України від 07.10.2026 № 1691

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філатова-Білоус Наталія Юліївна

2. Nataliia Y. Filatova-Bilous

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4243-3990

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 12.00.03

Назва наукової спеціальності: Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 24-06-2026

Спеціальність за освітою: правознавство

Місце роботи здобувача: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 64.086.02

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.27.01

Тема дисертації:

1. Правовий концепт договору в умовах цифровізації.

2. The legal concept of a contract in the context of digitalization.

Реферат/анотація:

1. Робота являє собою комплексне дослідження трансформації договірних правовідносин у цифрову еру та адаптації договірного права до умов цифровізації економіки й суспільства. Мета роботи – формулювання найбільш послідовних та адекватних сучасним реаліям підходів до регулювання договірних правовідносин та до вирішення спорів, що виникають між учасниками цих правовідносин, в умовах цифровізації, на базі комплексного аналізу правового концепту договору як такого, його форми, порядку укладення, а також класифікації договорів. У дисертації доведено, що цифровізація чинить амбівалентний вплив на договір і його роль у регулюванні відносин між різними суб'єктами приватних правовідносин: з одного боку, договір регулює відносини лише між його сторонами, яких зазвичай є дві, однак, з іншого боку, у зв'язку з поширенням практики укладення публічних договорів та договорів приєднання, фактично договір стає універсальним й основним регулятором відносин між Інтернет- користувачами, яких є мільярди по всьому

світу. Аргументовано, що електронна форма не є самостійним різновидом форми правочину, а може підтверджувати вчинення правочину в усній формі або прирівнюватися до письмової форми за умови дотримання вимог, що висуваються законодавством до цієї форми правочину. Виявлено прогалину в українському законодавстві щодо вимог до фіксації змісту електронних правочинів та запропоновано шляхи її подолання з урахуванням європейських стандартів, зокрема через запровадження поняття довговічного носія інформації. Досліджено правову природу електронних підписів, їх види та особливості використання у приватноправових відносинах. Обґрунтовано доцільність диференційованого підходу до вимог щодо використання електронних підписів залежно від виду договору та суб'єктного складу правовідносин. Зокрема, запропоновано внести до законодавства вимогу щодо укладення договорів про надання фінансових послуг фізичним особам (споживачам фінансових послуг) у письмовій формі з використанням удосконаленого, кваліфікованого електронного підпису або електронного підпису одноразовим ідентифікатором. Встановлено, що поширення практики укладення договорів із використанням засобів електронної комунікації не вплинуло на зміст і послідовність стадій укладення договору, а також на загальні вимоги, яким вони мають відповідати. Водночас цифровізація істотно трансформувала способи вираження волі сторін як на стадії формулювання оферти, так і на стадії акцепту. У світлі поширення практики розміщення пропозицій укладення договорів у публічному доступі в мережі Інтернет запропоновано переглянути підхід до співвідношення публічної оферти та запрошення робити оферту. Висловлено рекомендацію уніфікувати підхід до регулювання правових наслідків розміщення пропозицій офлайн- та онлайн, закріпивши загальне і єдине правило, за яким будь-яка пропозиція, що містить усі істотні умови договору, незалежно від способу її поширення, є офертою. Систематизовано способи вираження акцепту при укладенні електронних договорів, залежно від чого виокремлено клік-обгорткові та браузер- обгорткові договори і надано визначення кожному з них. Обґрунтовано, що у браузер-обгорткових договорах акцепт може виражатися як у формі мовчання, так і шляхом учинення конклюдентних дій. Доведено, що мовчання може визнаватися акцептом лише у випадках, прямо передбачених договором або законом, тоді як конклюдентні дії можуть уважатися акцептом за умови належного інформування користувача про їх юридичне значення. Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення загальних правил надсилання й одержання юридично значущих повідомлень в електронній формі, зокрема оферт, акцептів та інших повідомлень, від яких залежить виникнення, зміна або припинення цивільних прав та обов'язків. Запропоновано визначити, що юридично значуще повідомлення спричиняє правові наслідки з моменту його одержання адресатом, а також сформулювати правила визначення моменту такого одержання залежно від способу та технічної форми передання повідомлення. Обґрунтовано доцільність запровадження презумпцій щодо належної адреси для надсилання юридично значущих повідомлень, у тому числі електронної, що забезпечить баланс інтересів сторін і підвищить передбачуваність договірних правовідносин в умовах цифровізації. Проаналізовано вплив цифровізації договірної практики на класифікацію договорів за різними критеріями. Обґрунтовано, що поява онлайн-платформ та поширення практики укладення договорів між їх користувачами зумовлює стирання межі між договорами типу B2C (договори між суб'єктами підприємницької діяльності та споживачами) та C2C (договори між фізичними особами), а також призводить до формування нового виду договорів — договорів типу P2B (договори між операторами онлайн- платформ і бізнес-користувачами платформи), що характеризуються асиметрією сторін, за якої оператор платформи фактично займає сильнішу позицію попри формальну рівність сторін.

2. The dissertation is a comprehensive study of the transformation of contractual legal relations in the digital era and the adaptation of contract law to the digitalization of the economy and society. The aim of the work is to formulate the most consistent and adequate approaches to the regulation of contractual legal relations and the resolution of disputes arising in the context of digitalization, based on a comprehensive analysis of the legal concept of a contract as such, its form and content, as well as the elements of a contractual legal relationship. The research proves that digitalization has an ambivalent impact on the contract and its role in regulating relations between various participants of private legal relations: on the one hand, the contract regulates relations only between its parties, of whom there are usually two, but on the other hand, due to the spread of the practice of

concluding public contracts and contracts of adhesion, the contract actually becomes a universal and fundamental regulator of relations between Internet users, of whom there are billions around the world. It is argued that the electronic form is not an independent type of forms of juridical acts, but may confirm the formation of a juridical act orally or be qualified as a written form, provided that the requirements of the law for a written form are met. A gap in Ukrainian legislation regarding the requirements for storing the content of electronic juridical acts has been identified, and ways to overcome it have been proposed, taking into account European standards, in particular by way of the introduction of the concept of a durable medium into Ukrainian legislation. The legal nature of electronic signatures, their types, and features of their use in private law relations have been studied. The rationale for a differentiated approach to the requirements for the use of electronic signatures depending on the type of contract and the parties to the legal relationship has been substantiated. In particular, it is proposed to introduce into the legislation a requirement to conclude contracts for the provision of financial services to individuals (consumers of financial services) in writing using an advanced, qualified electronic signature or an electronic signature with a one-time identifier. It has been established that the spread of the practice of concluding contracts using electronic means of communication has not affected the content and sequence of the stages of contract formation and the general requirements with which they must comply. At the same time, digitalization has significantly transformed the ways in which the parties express their will, both at the stage of formulating an offer and at the stage of acceptance. In light of the spread of the practice of placing offers in the public domain on the Internet, it is proposed to review the approach to the correlation between a public offer and an invitation to treat. A recommendation has been made to unify the approach to regulating the legal consequences of placing offers offline and online, establishing a general and uniform rule that any offer containing all the essential terms of the contract, regardless of the method of its dissemination, is an offer. The methods of expressing acceptance when concluding electronic contracts have been systematized, depending on which click-wrap and browse-wrap contracts have been identified and defined. It has been substantiated that in browse-wrap contracts, acceptance can be expressed both in the form of silence and by conclusive actions. It is proven that silence can be recognized as acceptance only in cases expressly provided for by the contract or the law, while conclusive actions can be considered acceptance provided that the user is properly informed of their legal consequences. The need for legislative consolidation of general rules for sending and receiving juridical notices in electronic form, in particular offers, acceptances, and other notices on which the emergence, change, or termination of civil rights and obligations depend, is substantiated. It is proposed to determine that a juridical notice has legal consequences from the moment it is received by the addressee, as well as to formulate rules for determining the moment of such receipt depending on the method and technical form of transmission of the notice. The author argues for introducing presumptions regarding the proper address for sending juridical notices, including electronic ones, which will ensure a balance of interests between the parties and increase the predictability of contractual legal relations in the context of digitalization.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Філатова Н. Ю. Правочини з використанням електронної форми представлення інформації. Проблеми законності//Б. 2017. Вип. 136. С. 40–55.

- 2. Філатова Н. Ю. Регулювання особливостей укладення електронних договорів: порівняльно-правовий аналіз. Проблеми законності//Б. 2017. Вип. 139. С. 63–77.
- 3. Бережняк О. С., Філатова Н. Ю. Договори типу click-wrap і browse-wrap: особливості і призначення. Вісник Одеського національного університету. Правознавство//Б. 2018. Вип. 1. С. 87–97.
- 4. Dudenko T., Filatova N., Khodyko I. UNCITRAL approaches to regulate electronic contracting. Are they still applicable? Based on Ukrainian and other CIS countries' experience. Journal of Advanced Research in Law and Economics. 2019. Vol. 10, iss. 8. P. 2317–2326.
- 5. Філатова Н. Ю., Логойко О. О. Порівняльний аналіз особливостей укладення електронних договорів в Україні і Німеччині: правові аспекти. Правова держава//Б. 2020. Вип. 38. С. 92–100.
- 6. Filatova N. Smart contracts from the contract law perspective: Outlining new regulative strategies. International Journal of Law and Information Technology. 2020. Vol. 28, iss. 3. P. 217–242.
- 7. Філатова-Білоус Н. Ю. Теорія пропертизації даних: критичний аналіз із погляду доктрини права власності. Право України//Б. 2021. № 5. С. 85–102.
- 8. Патачиц Н. О., Філатова-Білоус Н. Ю. Перспективи визначення правового режиму криптовалюти у вітчизняному цивільному законодавстві з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Форум Права//Б. 2021 № 67(2). С. 62–77.
- 9. Filatova-Bilous N. Once again platform liability: on the edge of the 'Uber' and 'Airbnb' cases. Internet Policy Review. 2021. Vol. 10, iss. 2. P. 1–27.
- 10. Філатова-Білоус Н. Ю. Захист прав на віртуальні активи. Право власності: способи захисту крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2023. С. 338–365.
- 11. Filatova-Bilous N. Content moderation in times of war: testing state and self-regulation, contract and human rights law in search of optimal solutions, International Journal of Law and Information Technology. 2023. Vol. 31, iss. 1. P. 46–74.
- 12. Filatova-Bilous N. Data Contracts under Recent Developments of European Law: Novations and Paradoxes. Vilnius university law Journal Teisė. 2023 Vol. 129. P. 127–142.
- 13. Filatova-Bilous N. Yu. Novations of European law on online platforms: On the edge of economic analysis and human rights law. Economic Theory and Law. 2023. № 3. P. 59–76.
- 14. Filatova-Bilous N. Online Platforms and New Challenges for Modern Law on E-Commerce. Problems of Legality. 2023. No. 162. P. 312–329.
- 15. Filatova-Bilous N. European Fundamental Values and Contract Law in the Digital Era. European Fundamental Values in the Digital Era : [monograph] / eds.: Yu. Razmetaeva, N. Filatova-Bilous ; European Union ; Jean Monnet Centre of Excellence ; Yaroslav Mudryi National Law University. Kharkiv, 2024. P. 131–166.
- 16. Filatova-Bilous N. Intellectual property, artificial intelligence and contract law: are there any intersections and fruitful collaborations between these areas? Visegrad Journal on Human Rights. 2024. Vol. 6. P. 33–41.
- 17. Filatova-Bilous N., Tsuvina T., Karnaukh B. Digital Platforms' Practices on Content Moderation: Substantive and Procedural Issues Proposed by DSA. Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2023 (ICTM 2023) : Conf. proceedings. Cham, 2024. Vol. 2. P. 196–207.
- 18. Філатова-Білоус Н. Ю. Поняття й місце алгоритмічних договорів у сучасній договірній практиці. Київський часопис права. 2025. № 3. С. 103–110.
- 19. Філатова-Білоус Н. Укладення договорів з використанням алгоритмів: старі проблеми й нові виклики в контексті застосування ШІ. Проблеми законності. 2025. Вип. 171. С 63–77.
- 20. Філатова Н. Ю. Проблема визначення місця електронної форми представлення інформації в системі форм договорів. Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (м. Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків, 2017. С. 260–264.
- 21. Філатова Н. Ю. Електронні договори і смарт-контракти: проблеми відповідності формальним вимогам. Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці з

дня народж. В. П. Маслова (Харків, 14 лют. 2018 р.). Харків, 2018. С. 301–306.

- 22. Філатова Н. Ю. Відмова від традиційних форм і ренесанс формалізму в умовах розповсюдження практики укладення електронних договорів. Проблеми цивільного права і процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті О. А. Пушкіна (Харків, 25 трав. 2018 р.). Харків, 2018. С. 290–293.
- 23. Filatova N. Formal Requirements vs. Electronic and Smart Contracting. Evolution of Private Law. New Perspectives. Katovice, 2018. P. 113–127.
- 24. Філатова Н. Ю. До питання про вплив електронної форми на зміст прав і обов'язків сторін електронного договору. Актуальні проблеми приватного права : матеріали XVII наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 22 лют. 2019 р.). Харків, 2019. С. 304–308.
- 25. Філатова Н. Ю. Великі дані (Big Data) як об'єкт цивільних прав. Речове право: пріоритети та перспективи : матеріали Київ. прав. читань (Київ, 22 берез. 2019 р.). Київ, 2019. С. 131–140.
- 26. Філатова Н. Ю. Вимоги щодо форми договору в цифрову епоху: чого бракує українському законодавству? Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку : матеріали XVIII міжн. наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.). Харків, 2020. С. 356–361.
- 27. Філатова-Білоус Н. Ю. Персональні дані – продовження фізичної особи в соціальному житті чи її власність? Учасники цивільних відносин: новації рекодифікації цивільного (приватного) права України : матеріали XIX наук.-практ. конф., присвяч. 99-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 12 берез. 2021 р.). Харків, 2021. С. 296–299.
- 28. Філатова-Білоус Н. Ю. Цифровий контент як нетиповий об'єкт цивільних прав. Доктрина приватного права: традиції та сучасність : матеріали XX наук. практ. конф., присвяч. 100 й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 4 лют. 2022 р.). Харків, 2022. 540 с. С. 301–306.
- 29. Філатова-Білоус Н. Ю. Онлайн акаунти та право власності: чи зустрінуться коли небудь ці концепції? Правові виклики сучасності: захист прав людини в цифрову еру : матеріали V Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 13 листоп. 2024 р.). Чернівці, 2025. С. 209–212.
- 30. Філатова Н. Ю. Коментар до ст. ст. 961–966. Цивільний кодекс України: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців : наук.-практ. коментар / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. Т. 9. Ч. ІІІ: Послуги. Перевезення. Транспортне експедирування. Зберігання. С. 342–390.
- 31. Філатова Н. Ю. Правочини, які можуть вчинятися усно. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2021. Т. 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи. Гл. 16, ст. 206. С. 215–220.
- 32. Філатова Н. Ю. Правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми правочину. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2021. Т. 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи. Гл. 16, ст. 218. С. 324–333.
- 33. Філатова-Білоус Н. Цивільно-правовий договір. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. Лекція 6, пп. 5–7. С. 146–155.
- 34. Філатова-Білоус Н. Ю. Цифровий контент: поняття, особливості і перспективи правового регулювання. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2022. С. 164–188.
- 35. Filatova-Bilous N., Tsuvina T. Online Accounts – Comparative and Private International Law Aspects. Yearbook of Private International Law./ eds.: A. Bonomi, I. Pretelli. Köln, 2024. Vol. XXV–2023/2024. P. 301–342.
- 36. Філатова-Білоус Н. Ю., Глотов С. О. Цифрові речі. Цивільне право України (Частина загальна) : підруч. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2024. Гл. 3, §4. С. 131–143.
- 37. Філатова-Білоус Н. Правова природа онлайн-акаунтів. Речово-правова, зобов'язально-правова чи щось інше?. Цивілістична платформа. 2025. № 1 (4). С. 102-124.

- 38. Філатова-Білоус Н. Ю. Відповідальність операторів онлайн-платформ за шкоду, завдану користувачами платформи іншим користувачам цієї ж платформи. Вчення про цивільно-правову відповідальність : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків, 2025. С. 339–364.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U000963

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Спасибо-Фатєєва Інна Валентинівна

2. Inna V. Spasibo-Fateeva

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3447-1252

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Штефан Анна Сергіївна

2. Anna S. Shtefan

Кваліфікація: д. ю. н., с.д., 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2382-4849

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 25882308

Місцезнаходження: вул. Пилипа Орлика, Київ, 01024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Майданик Роман Андрійович

2. Roman A. Maidanyk

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1661-0535

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коссак Володимир Михайлович

2. Volodymyr M. Kossak

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8699-9200

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57221314680; Web of Science Researcher ID: https://www.webofscience.com/wos/author/record/PXX-6374-2026; https://scholar.google.com.ua/citations?user=Q2JdaWMAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Яроцький Віталій Леонідович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Яроцький Віталій Леонідович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лейба Людмила Василівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна